

Ukrainian Orthodox Church of Canada
Українська Православна Церква в Канаді
L'Église orthodoxe ukrainienne du Canada

[Home Page](#) | [Listing of Articles](#)

**Святитель Григорій
Палама**

St. Gregory Palamas

Fr. Ihor Kutash - о. Ігор Куташ
kutash@unicorne.org

«До вершин! До вершин!» (Останні слова Св. Григорія підчас його земної мандрівки).

Від р. 1368-го, тобто від його канонізації, Друга Неділя Св. Великого Посту присвячена пам'яті Святителя Григорія Палами, Архієпископа Солунського, як Друге "Торжество Православ'я".

Григорій народився в р.1296-му в Константинополі. Батько його був провідним діячем при дворі Імператора Андроніка II Палеолога (1282-1328), але він скоро помер і сам імператор зайнявся вихованням і освітою хлопчика безбатьченка. Григорій був обдарованим хлопцем і дуже працьовитим, отож він

“To the Heights! To the Heights!” (St. Gregory’s final words during his earthly sojourn)

Since 1368 upon his canonization the Second Sunday of Great Lent has been dedicated to St. Gregory Palamas, Archbishop of Thessalonica, as a Second “Triumph of Orthodoxy”.

Gregory was born in 1296 in Constantinople. His father was a prominent man at the court of Emperor Andronicus II Paleologos (1282-1328), but he soon died, and the emperor himself took part in the raising and education of the fatherless boy. Gregory was endowed with fine abilities and great diligence and soon mastered all the subjects which then

скоро опанував всі предмети, які на той час були повним курсом вищої освіти Середньовіччя. Імператор надіявся, що юнак віддасться урядовій роботі, але коли Григорію було ледве 20 літ він подався до Св. Гори Афону в р. 1316-му і став послушником в Монастирі Ватопедському. Після його постригу сам Св. Євангеліст Іван Богослов явився йому в видінні і пообіцяв йому свій духовний покров. Григорія мати й сестри теж стали Черницями.

На Св. Горі Св. Григорій почав наслідувати практику безупинної Молитви, яку виробили монахи починаючи від великих аскетів пустинників 4-го століття: Євагрій Понтій та Преп. Макарій Єгипетський. Досвідчений вжиток умної Молитви (її також звать «Молитвою серця») вимагає самотності та тишини, і називається Гесихазмом (від грецького «гесихія», що означає тишину, спокій), а тих, що практикували її називали гесихастами. Григорій був пересякнутий духом гесихазму і прийняв його, як невід'ємну частину свого життя. У р. 1326-му з огляду на загрозу турецьких наїздів він та братія подалися д м. Солуня, де його висвятили у сан Священика.

Св. Григорій поєднав свої Священічі обов'язки з життям затворника. П'ять днів у тижні він проводив у тишині та Молитві і тільки в суботу й неділю він приходив до людей. Він очолював Богослужіння і проповідував. Його наука часто викликала і розчулення і сльози у тих, які вчашали на Відправи. У 1330-их роках відбулися події у Східній Церкві, які піднесли Св. Григорія до рівня найважливіших вселенських апологетів Православ'я і принесли йому великої слави, як учителя гесихазму.

Приблизно в р. 1330-му освічений монах Варлаам приїхав до Константинополя з Калабрії в Італії. Він був автором трактатів на тему логіки та астрономії, а також здібним і гостро-

comprised the full course of medieval higher education. The emperor hoped that the youth would devote himself to government work. But Gregory, barely twenty years old, withdrew to Mount Athos in the year 1316, and became a novice in the Vatopedi monastery. After his tonsure, the holy Evangelist John the Theologian appeared to him in a vision and promised him his spiritual protection. Gregory's mother and sisters also became monastics.

On the Holy Mountain St. Gregory began to follow the method of unceasing prayer, which had been cultivated by monastics, beginning with the great desert ascetics of the fourth century, Evagrius Pontikos and St Macarius of Egypt. The experienced use of mental prayer (or prayer of the heart), requiring solitude and quiet, is called "Hesychasm" (from the Greek "hesychia" meaning calm, silence), and those practicing it were called "hesychasts." Gregory became fully imbued with the spirit of hesychasm and adopted it as an essential part of his life. In the year 1326, because of the threat of Turkish invasions, he and the brethren retreated to Thessalonica, where he was then ordained to the holy priesthood.

St Gregory combined his priestly duties with the life of a hermit. Five days of the week he spent in silence and prayer, and only on Saturday and Sunday did he come out to his people. He celebrated Divine Services and preached sermons. His teachings often evoked both tenderness and tears for those present in Church,. In the 1330's events took place in the life of the Eastern Church which placed St Gregory among the most significant universal apologists of Orthodoxy, and brought him great renown as a teacher of hesychasm.

About the year 1330 the learned monk Barlaam had arrived in Constantinople from Calabria, in Italy. He was the author of treatises on logic and astronomy, a skilled and sharp-witted

умним оратором отож і здобув він кафедру в університеті в столиці. Скоро поїхав він і до Афону, де познайомився з духовним життям гесихастів. Він проголосив, що умна молитва це – єресь, бо ж Божу істоту не можна нікому пізнати, та й висміював досвід «нествореного світла Фавору» (де наш Господь переобразився), якого гесихасти часто бачили.

Св. Григорій почав уживати свої таланти на захист гесихастів. Він дебатував з Варлаамом на Константинопольському Соборі в р. 1341-му у Соборі Св. Софії. Собор прийняв становище Св. Григорія Палами, що Бог, Який завжди недоступний у Своїй Істоті, об'являє Себе через Свої Енергії, які звернені до світу і яких можна відчутти, як світло Фавору, хоч вони нематеріальні і нестворені. Навчання Варлаама засудили, як єресь, а його самого анафемствували і він утік до Калабрії. І так прояснилася надзвичайно важлива істина про природу Бога та Його співвідношення зі світом і це стало стовпом Православ'я.

Та розбіжність між паламістами та варлаамцями далеко тим не закінчилася. Учень Варлаама, болгарський монах Акиндин разом з Патріархом Іваном IV Калекою (1341-1347) – а їм симпатизував теж і Імператор Андроник 3-ій Палеолог (1328-1341) – рішучо супротивлялися Св. Григорію, та підтримували навчання Варлаама. Навіть заприторили Григорія в тюрмі на 4 роки. Та в р. 1347-му, коли на імператорський престол прибув Ізидор (1347-1349) на місце Андроника, Св. Григорія звільнили і висвятили на Архієпископа Солуня.

У р. 1351-му Собор Влахернський остаточно затвердив раз на завжди православ'я навчань Св. Григорія. (Це - передмістя Константинополя, де Мати Божа появилася в 9-му столітті тримаючи свій омофор над вірними, як знак її захисту народу проти наїзників – це ж основа Празника Св. Покрови). Але

orator, who had received a university chair in the capital city. Soon he journeyed to Mt. Athos, where he became acquainted with the spiritual life of the hesychasts. Declaring that it was impossible to know the essence of God, he declared mental prayer a heretical error and ridiculed the experience of the “uncreated light of Tabor” (where our Lord was transfigured), that hesychasts were prone to see.

St Gregory began to use his talents in defense of the hesychasts. He debated with Barlaam at the Constantinople Council of 1341 in the church of Hagia Sophia. The Council accepted the position of St Gregory Palamas, that God, unapproachable in His Essence, does reveal Himself through His energies, which are directed towards the world and are able to be perceived, like the light of Tabor, but which are neither material nor created. The teachings of Barlaam were condemned as heresy, and he himself was anathemized and fled to Calabria. Thus was elucidated this most important truth regarding the nature of God and His interaction with the world, which became a pillar of Orthodoxy.

But the dispute between the Palamites and the Barlaamites was far from over. Barlaam's disciple, the Bulgarian monk, Akyndinos, firmly resisted St. Gregory, upholding the teachings of Barlaam. Patriarch John XIV Kalekos (1341-1347), too, was inclined towards this opinion, as was the emperor Andronicus III Paleologos (1328-1341). Gregory was locked up in prison for four years. But in 1347, when Andronicus was replaced on the Patriarchal throne by Isidore (1347-1349), St Gregory Palamas was set free and consecrated Archbishop of Thessalonica.

In 1351 the Council of Blachernae finally confirmed once and for all the orthodoxy of Gregory's teachings. (This is the suburb of Constantinople where the Mother of God appeared in the ninth century, extending her omophorion as a

населення Солуня не приймали його зразу і він був змушений жити в різних околицях. Одного разу підчас подорожі в Константинополь візантійський корабель попав до рук Турків. Св. Григорій проповідував християнським в'язням а навіть і мусульманам, що їх держали в неволі. Його слова заскочили Мусульман. Деякі з них не могли їх перенести, отож вони його побили, а були б і забили, коли б не були сподівалися одержати велику суму як викуп за нього. Через рік Св. Григорія так і викупили і він повернувся до Солуня.

Св. Григорій створив багато чудес за три роки перед його смертю, цілюючи недужих. Напередодні його упокоєння Св. Іван Золотоустий появився йому в видінні (цей Святитель теж перетерпів дуже багато і відійшов в вічність на заслання на землях України, вимовляючи такі незабутні слова: "Подяка Богу за все! "). Св. Григорій Палама упокоївся в Бозі 14-го листопада 1359-го р. промовляючи слова підбадьорення: "До вершин! До вершин!" У р. 1368-му його канонізували на Соборі в Константинополі за володіння Патріарха Філофея (1354-1355, 1364-1376), який склав його *Життє* і написав Службу Святому.

sign of her protection of the people against invasion – the origin of the Feast of the Protecting Veil of the Theotokos, popularly known in Ukrainian as "Svyata Pokrova"). However, the people of Thessalonica did not immediately accept him, and he was compelled to live in various places. On one of his travels to Constantinople, the Byzantine ship fell into the hands of the Turks. St. Gregory preached to the Christian prisoners and even to his Muslim captors. The latter were astonished by the wisdom of his words. Some of them were unable to endure them, so they beat him and would have killed him had they not expected to obtain a large ransom for him. A year later, St. Gregory was indeed ransomed and returned to Thessalonica.

St Gregory performed many miracles in the three years before his death, healing those afflicted with illnesses. On the eve of his repose, St John Chrysostom appeared to him in a vision (that Saint had also endured many tribulations and died in exile in the lands of Ukraine with the words: "Thank God for everything"). St Gregory Palamas fell asleep in the Lord on November 14, 1359, with the exhortation: "To the heights! To the heights!". In 1368 he was canonized at a Constantinople Council under Patriarch Philotheus (1354-1355, 1364-1376), who compiled his *Vita* and Services to the Saint.